

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKIK W KRAKOWIE**

Pl. Szczepański 5, 31-011 Kraków
Tel./fax (0-12) 421-75-79, 421-74-98,
E-mail: krakow@uokik.gov.pl

RKR-61-6/12/MS- /2012

Kraków, dnia 25 maja 2012r.

DECYZJA Nr RKR – 11/2012

- I. Na podstawie art. 26 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 2 pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu – wszczętego z urzędu - postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów bezprawne, godzące w interesy konsumentów, działania Instytutu Terapii Gestalt Oddział Krakowski Stowarzyszenia Psychologów Praktyków z siedzibą w Krakowie, polegające na stosowaniu we wzorcach umowy pod nazwą:

- „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”,
- „Umowa o przeprowadzenia szkolenia zawarta w Krakowie w dniu... 2011r.”,
- „Umowa o szkolenie superwizji dla psychoterapeutów pozostających w procesie szkolenia”

postanowień umownych wpisanych na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, tj. postanowień o treści:

1. „Strony ustalają, iż zmiana opłat w okresie obowiązywania umów nastąpi w sytuacji istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza tj. gdy wskaźnik inflacji w danym roku przekroczy wartość 20%. W takim przypadku zmiana opłat nastąpi o wartość przekroczenia wskazanego proggu.” (§ 3 ust. 6 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”),
2. „W przypadku zwłoki w zapłacie którejkolwiek z rat Instytut ma prawo do wezwania Uczestnika do zapłaty całej pozostałej należności tytułem czesnego w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty.” (§ 3 ust. 7 zd. 2 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”),
3. „W przypadku gdy Uczestnik przerwie szkolenie, zostanie z niego wykluczony lub nie otrzyma zaświadczenia ukończenia szkolenia z uwagi na niespełnienie warunków do jego uzyskania nie przysługuje mu prawo do otrzymania zwrotu kwoty wniesionej tytułem opłaty za wpis.” (§ 3 ust. 9 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”),
4. „Wykluczenie Uczestnika przez Instytut ze szkolenia może nastąpić, gdy: a) Uczestnik swym zachowaniem utrudnia bądź uniemożliwia pracę w grupie i prawidłowe prowadzenie szkolenia, b) Uczestnik nie wypełnił formalnych wymagań szkolenia określonych w niniejszej umowie.” (§ 5 wzorca „Umowa o przeprowadzenie

- szkolenia”),
5. „Każda ze Stron zobowiązuje się do niezwłocznego pisemnego zawiadomienia drugiej Strony o wszelkich zmianach adresu do doręczeń pod rygorem uznania doręczenia na ostatni wskazany adres do doręczeń za skuteczne.” (§ 7 ust. 2 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia” oraz § 3 ust. 9 wzorca „Umowa o szkolenie superwizji(...)”),
  6. „W przypadku, gdy Uczestnik przerwie szkolenie, zostanie z niego wykluczony zgodnie z postanowieniami §4 nin. Umowy, opuści zajęcia lub nie otrzyma zaświadczenia ukończenia szkolenia w uwagi na niespełnienie warunków, o których mowa w §2 ust. 4, nie przysługuje mu prawo do otrzymania zwrotu opłaty za Wpis.” (§ 3 ust. 6 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia (...) 2011”),
  7. „W przypadku zwłoki w zapłacie którejkolwiek z rat, o których mowa w ust. 4 i 5, Instytut ma prawo do odstąpienia od systemu ratalnego i do wezwania Uczestnika do zapłaty całej pozostałej należności za wpis w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty przez Uczestnika.” (§ 3 ust. 7 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia (...) 2011”),
  8. „Wykluczenie Uczestnika przez Instytut ze Szkolenia może nastąpić: a) gdy działania lub zachowania Uczestnika naruszają zasady Kodeksu Etyki Zawodowej Europejskiego Stowarzyszenia Terapii Gestalt (EAGT), b) Uczestnik swym zachowaniem utrudnia bądź uniemożliwia pracę w grupie i prawidłowe prowadzenie Szkolenia, c) Uczestnik nie realizuje zadań szkoleniowych oraz zaleceń prowadzących szkolenia, d) Zespół trenerów i superwizorów prowadzących Szkolenie stwierdzi brak predyspozycji Uczestnika do należytego i odpowiedniego prowadzenia przez niego procesu psychoterapeutycznego (...), e) Uczestnik nie wypełnił formalnych wymagań Szkolenia określonych w niniejszej umowie.” (§ 4 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia (...) 2011”),

i nakazuje się zaniechania jej stosowania.

- II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 2 pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu – wszczętego z urzędu - postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakłada się na Instytut Terapii Gestalt Oddział Krakowski Stowarzyszenia Psychologów Praktyków z siedzibą w Krakowie, karę pieniężną w wysokości 4.843 zł (słownie: cztery tysiące osiemset czterdzieści trzy) z tytułu naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 w/w ustawy w zakresie opisanym w pkt I sentencji niniejszej decyzji, płatną do budżetu państwa.

- III. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331z późn. zm.) oraz art. 263 § 1 i art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie (...) oraz stosownie art. 33 ust. 6 oraz § 2 pkt 4

rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu – wszczętego z urzędu - postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

obciąża się Instytut Terapii Gestalt Oddział Krakowski Stowarzyszenia Psychologów Praktyków z siedzibą w Krakowie kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 26 zł (słownie: dwadzieścia sześć) w terminie 14 dni od uprawomocnienia się decyzji.

UZASADNIENIE

W dniu 24.10.2011r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - zwany dalej „Prezesem UOKIK” – wszczął z urzędu, w związku z zawiadomieniem konsumenta, postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy warunki umów zawieranych w obrocie z konsumentami przez Instytut Terapii Gestalt Oddział Krakowski Stowarzyszenia Psychologów Praktyków z siedzibą w Krakowie - zwany dalej „Instytutem” - nie naruszają chronionych prawem interesów konsumentów, tj. czy są zgodne z przepisami ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) – zwanej dalej „ustawą o ochronie (...)” oraz przepisami kodeksu cywilnego dotyczącymi wzorców umów.

W toku postępowania ustalono, że Instytut świadczy usługi edukacyjne w zakresie psychologii i psychoterapii oraz dokonano analizy wzorców umowy stosowanych przez tego przedsiębiorcę. Przeprowadzona analiza wykazała, że stosowane przez Instytut w obrocie z konsumentami wzorce umowy pod nazwą:

- „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”,
- „Umowa o przeprowadzenia szkolenia zawarta w Krakowie w dniu... 2011r.”,
- „Umowa o szkolenie superwizji dla psychoterapeutów pozostających w procesie szkolenia”

zawierają postanowienia, które zostały wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. – zwanego dalej „Rejestrem”, które mogą stanowić naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jako bezprawne działanie przedsiębiorcy.

Mając powyższe na uwadze, postanowieniem nr RKR-49/2012 z dnia 20.01.2012r. Prezes UOKIK wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Instytut Terapii Gestalt Oddział Krakowski Stowarzyszenia Psychologów Praktyków z siedzibą w Krakowie, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie (...), polegających na stosowaniu w w/w wzorcu umowy wykorzystywanym przez ten Instytut postanowień umownych wpisanych na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”.

Odpowiadając na wezwanie w ramach postępowania wyjaśniającego oraz zarzuty postawione w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania, Instytut w piśmie z dnia 12.03.2012r. potwierdził fakt stosowania wzorca umowy o treści zakwestionowanej przez Prezesa UOKiK. Jednocześnie podniósł, że nie może zgodzić się z zarzutem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, a kwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienia umowne nie są obliczone na pokrzywdzenie, czy też naruszenie interesów konsumentów. Zdaniem Instytutu kwestionowanie wskazanych w postanowieniu klauzul umownych jako tożsamy z postanowieniami wpisanymi do Rejestru nie jest zasadne, ponieważ w jego ocenie postanowienia te nie są tożsame pod względem treści i stanu faktycznego. Podkreślił, że korzystanie przez konsumentów – uczestników szkoleń – z usług świadczonych przez Instytut odbywa się na zasadzie dobrowolności. Podkreślił, że dowodem na okoliczność braku naruszenia interesów konsumentów jest fakt, że konsumenci nie kierowali roszczeń wobec Instytutu i nie dochodzili ich na drodze sądowej. Instytut zasugerował ewentualną możliwość uwzględnienia części zastrzeżeń Prezesa UOKiK, jednakże, ani złożył wniosku o przyjęcie zobowiązania do zaniechania stosowania kwestionowanych postanowień umownych w trybie art. 28 ustawy o ochronie (...), ani nie przedłożył projektu zmian wzorca umowy lub propozycji zmian treści poszczególnych postanowień. Jednocześnie Instytut podniósł, że jest stowarzyszeniem, którego aktywność nie jest nastawiona na prowadzenie działalności gospodarczej.

Postanowieniem RKR-50/2012 z dnia 20.02.2012r. Prezes UOKiK z urzędu zaliczył w poczet dowodów materiały uzyskane w trakcie wymienionego wyżej postępowania wyjaśniającego.

Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Instytut posiada osobowość prawną na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru stowarzyszeń, organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i publicznych zakładów opieki zdrowotnej, nr KRS 0000164599. Prowadzi również działalność gospodarczą obejmującą m.in. świadczenie usług edukacyjnych w zakresie psychologii i psychoterapii na terenie całego kraju. W kontaktach z klientami, w tym konsumentami, Instytut posługuje się wzorcami umowy pod nazwą:

- „*Umowa o przeprowadzenie szkolenia*”,
- „*Umowa o przeprowadzenia szkolenia zawarta w Krakowie w dniu... 2011r.*”,
- „*Umowa o szkolenie superwizji dla psychoterapeutów pozostających w procesie szkolenia*”

Umowy te są zawierane w formie pisemnej. We wszystkich przypadkach klienci Instytutu otrzymują wzorce umów, które podpisują bez możliwości ich negocjowania. Doręczane konsumentom wzorce umów są sporządzane przez Instytut przed zawarciem umowy i zawierają gotowe jednolite postanowienia. Oznacza to, iż stosuje on w obrocie konsumenckim wzorce umów. W okresie 1.10.2010r. – 30.10.2011r. Instytut zawarł umowy na przeprowadzenie szkoleń z 255 osobami z terenu całego kraju.

Analiza wskazanych wyżej dokumentów pozwoliła na postawienie Instytutowi zarzutu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, poprzez zamieszczenie w w/w wzorcach umowy postanowień, o następującej treści:

1. „*Strony ustalają, iż zmiana opłat w okresie obowiązywania umów nastąpi w sytuacji istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza tj. gdy wskaźnik inflacji w danym roku*

- przekroczy wartość 20%. W takim przypadku zmiana opłat nastąpi o wartość przekroczenia wskazanego progu.” (§ 3 ust. 6 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”),
2. „W przypadku zwłoki w zapłacie którejkolwiek z rat Instytut ma prawo do wezwania Uczestnika do zapłaty całej pozostałej należności tytułem czesnego w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty.” (§ 3 ust. 7 zd. 2 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”),
  3. „W przypadku gdy Uczestnik przerwie szkolenie, zostanie z niego wykluczony lub nie otrzyma zaświadczenia ukończenia szkolenia z uwagi na niespełnienie warunków do jego uzyskania nie przysługuje mu prawo do otrzymania zwrotu kwoty wniesionej tytułem opłaty za wpis.” (§ 3 ust. 9 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”),
  4. „Wykluczenie Uczestnika przez Instytut ze szkolenia może nastąpić, gdy: a) Uczestnik swym zachowaniem utrudnia bądź uniemożliwia pracę w grupie i prawidłowe prowadzenie szkolenia, b) Uczestnik nie wypełnił formalnych wymagań szkolenia określonych w niniejszej umowie.” (§ 5 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia”),
  5. „Każda ze Stron zobowiązuje się do niezwłocznego pisemnego zawiadomienia drugiej Strony o wszelkich zmianach adresu do doręczeń pod rygorem uznania doręczenia na ostatni wskazany adres do doręczeń za skuteczne.” (§ 7 ust. 2 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia” oraz § 3 ust. 9 wzorca „Umowa o szkolenie superwizji(...))”,
  6. „W przypadku, gdy Uczestnik przerwie szkolenie, zostanie z niego wykluczony zgodnie z postanowieniami §4 nin. Umowy, opuści zajęcia lub nie otrzyma zaświadczenia ukończenia szkolenia w uwagi na niespełnienie warunków, o których mowa w §2 ust. 4, nie przysługuje mu prawo do otrzymania zwrotu opłaty za Wpis.” (§ 3 ust. 6 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia (...) 2011”),
  7. „W przypadku zwłoki w zapłacie którejkolwiek z rat, o których mowa w ust. 4 i 5, Instytut ma prawo do odstąpienia od systemu ratalnego i do wezwania Uczestnika do zapłaty całej pozostałej należności za wpis w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty przez Uczestnika.” (§ 3 ust. 7 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia (...) 2011”),
  8. „Wykluczenie Uczestnika przez Instytut ze Szkolenia może nastąpić: a) gdy działania lub zachowania Uczestnika naruszają zasady Kodeksu Etyki Zawodowej Europejskiego Stowarzyszenia Terapii Gestalt (EAGT), b) Uczestnik swym zachowaniem utrudnia bądź uniemożliwia pracę w grupie i prawidłowe prowadzenie Szkolenia, c) Uczestnik nie realizuje zadań szkoleniowych oraz zaleceń prowadzących szkolenia, d) Zespół trenerów i superwizorów prowadzących Szkolenie stwierdzi brak predyspozycji Uczestnika do należytego i odpowiedniego prowadzenia przez niego procesu psychoterapeutycznego (...), e) Uczestnik nie wypełnił formalnych wymagań Szkolenia określonych w niniejszej umowie.” (§ 4 wzorca „Umowa o przeprowadzenie szkolenia (...) 2011”),

W tym miejscu należy zauważyć, iż do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zostały wpisane, na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c., postanowienia, które są tożsame z przedmiotowymi klauzulami zakwestionowanymi przez Prezesa UOKiK. Są to postanowienia o następującej treści (wg numeracji sentencji decyzji):

Ad 1.

- „Raty miesięczne mogą wzrastać w czasie trwania roku szkolnego, jednak nie więcej niż ogólny wskaźnik inflacji” (wpis nr 790 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13.04.2006r., sygn. akt XVII Amc 38/05),
- „Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia” (wpis nr 643 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5.10.2005r. sygn. akt XVII Amc 20/05),
- „Kwoty opłat wymienione w Regulaminie mogą ulec zmianie w miarę ogólnego wzrostu cen, nie częściej niż raz w semestrze” (wpis nr 1190 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 1.03.2007r. sygn. akt XVII Amc 12/06),
- „Zmiana opłaty za doprowadzenie sygnału nie oznacza zmiany warunków umowy” (wpis nr 398 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 19.01.2005r. sygn. akt XVII Amc 2/04),
- „Zmiana opłaty nie powoduje konieczności zmiany umowy” (wpis nr 400 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 19.01.2005r. sygn. akt XVII Amc 2/04),

Ad 2. oraz ad 7.

- „Jeżeli opóźnienie z wpłatami rat przekroczy 30 dni Szkoła może rozwiązać umowę bez wypowiedzenia ze skutkiem natychmiastowym i żądać brakującej wpłaty za całość kursu” (wpis nr 905 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 9.08.2006r., sygn. akt XVII Amc 65/05),

Ad 3. oraz ad 6.

- „Uczestnik kursu skreślony z listy uczestników z wyżej wymienionych powodów nie może dochodzić odszkodowania, ani zwrotu wpłaconych pieniędzy” (wpis nr 789 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 24.05.2006r., sygn. akt XVII Amc 52/05),
- „W przypadku rezygnacji przed końcem I semestru słuchaczowi nie przysługuje zwrot nadpłaconej kwoty” (wpis nr 794 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27.03.2006r., sygn. akt XVII Amc 72/05),
- „Rodzice zobowiązaniu są do wpłacenia jednorazowo do Kasy Towarzystwa Oświatowego w dniu podpisania niniejszej umowy wpisowego w wysokości (1.200) zł. Wpisowe nie podlega zwrotowi.” (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 8.12.2005r. sygn. akt XVII AmC 66/05 pod pozycją 1400)
- „Opłaty w postaci wpisowego oraz czesne nie podlegają zwrotowi” (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 3.04.2006r. sygn. akt XVII AmC 19/05) pod pozycją 1297)

Ad 4 oraz ad 8.

- „Studium ma prawo odstąpić od umowy bez możliwości zwrotu opłat określonych w pkt 1 ze strony Słuchacza z powodu (...) naruszenia dóbr Studium i warunków współżycia społecznego oraz zasad obowiązujących w placówkach oświatowych.” (wpis nr 774 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27.04.2006r., sygn. akt XVII Amc 62/05),
- „Zleceniobiorca ma prawo usunięcia uczestnika szkolenia z pojedynczych zajęć lub dyscyplinarnego usunięcia z kursu, bez prawa zwrotu poniesionych opłat, w następujących przypadkach: - stawienia się na zajęcia dydaktyczne w stanie wskazującym na spożycie alkoholu lub innych środków odurzających, - podejmowania przez uczestnika szkolenia działań powszechnie nieakceptowanych społecznie, utrudniających pracę lektorów lub dezorganizujących działalność grupy dydaktycznej.”

(wpis nr 961 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 12.04.2006r., sygn. akt XVII Amc 15/05)

Ad 5.

- „W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną.” (wpis nr 1207 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 16.04.2007r., sygn. akt XVII Amc 43/06),
- „Oświadczenia i zawiadomienia Activ Investment przesłane Kupującemu na podany adres do korespondencji uważa się za skutecznie doręczone. Kupujący zobowiązany jest w trakcie trwania niniejszej Umowy do natychmiastowego zawiadomienia Activ Investment o każdej zmianie adresu swego miejsca zamieszkania, pod rygorem uznania za skutecznie doręczone oświadczeń i zawiadomień Activ Investment przesłanych Kupującemu na adres wskazany w niniejszej umowie.” (wpis nr 1482 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 20.05.2008r., sygn. akt XVII Amc 107/07).
- „Strony postanawiają, że wszelka korespondencja pomiędzy stronami odbywać się będzie za pomocą listów poleconych kierowanych na w/w adresy. Strony zobowiązane są do zgłaszania drugiej stronie każdą zmianę adresu. Strony postanawiają, że w przypadku niewykonania tego zobowiązania korespondencja skierowana na adres wskazany w niniejszej umowie lub ostatni wskazany adres, która nie zostanie odebrana w terminie, uważana będzie za doręczoną z upływem ostatniego dnia, w którym możliwe było jej podjęcie z urzędu pocztowego.” (wpis nr 1601 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 12.11.2008r., sygn. akt XVII Amc 113/07)
- „Wszelka korespondencja wysłana przez Bank do Kredytobiorcy pocztą lub kurierem na ostatni podany przez niego adres do korespondencji (adres zameldowania, w przypadku, gdy Kredytobiorca nie podał adresu do korespondencji), będzie uważana za doręczoną.” (wpis nr 1681 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 30.06.2009r., sygn. akt XVII Amc 513/09)

Mając powyższe ustalenia na uwadze Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Treść art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie (...) ogranicza zastosowanie jej przepisów wyłącznie do ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym. Oznacza to, że warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w tej ustawie jest zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców - naruszając jej przepisy – stanowią potencjalne zagrożenie interesu publicznego.

Instytut jest stowarzyszeniem posiadającym osobowość prawną na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Jednocześnie prowadzi – w oparciu o art. 34 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 Nr 79 poz. 855 z późn. zm.) - akcesoryjną działalność gospodarczą, dochód z której jest przeznaczony na działalność statutową. Działalność ta jest prowadzona na własny rachunek w sposób zorganizowany oraz ekwiwalentny i polega na organizowaniu odpłatnych szkoleń z zakresu psychologii i psychoterapii dla klientów – osób fizycznych, będących konsumentami w rozumieniu art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie (...) w związku z art. 22¹ k.c. Powyższe okoliczności pozwalają przyjąć, że Instytut – z uwagi na prowadzoną akcesoryjnie działalność gospodarczą - jest

przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie (...) i jego działanie podlega ograniczeniom określonym w przepisach tej ustawy, w tym zakazowi stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Pogląd ten znajduje swoje potwierdzenie zarówno w doktrynie (vide: G. Materna w „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz” red. T. Skoczny CH BECK 2009 s. 117 i nast.) oraz judykaturze (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.12.2007r., sygn. akt VI ACa 848/07, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6.12.2007r. sygn. akt III SK 16/07).

Niniejsze postępowanie dotyczy treści wzorców umowy stosowanych przez Instytut wobec nieograniczonego kręgu adresatów, tj. wszystkich zainteresowanych ich treścią aktualnych i potencjalnych jej klientów, którym - na gruncie art. 4 ust. 12 ustawy o ochronie (...) - przysługuje status konsumenta. Zdaniem Prezesa UOKiK rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą albo mogli być klientami (tj. uczestnikami szkoleń organizowanych) Instytutu Terapii Gestalt Oddział Krakowski Stowarzyszenia Psychologów Praktyków z siedzibą w Krakowie. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż każde naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa UOKiK działań przewidzianych w ustawie o ochronie (...). W tym stanie rzeczy przyjąć należy, iż do oceny stanu faktycznego niniejszej sprawy zastosowanie mają przepisy w/w ustawy, a dotyczące Instytutu postępowanie prowadzone było w interesie publicznym.

Stosownie do treści art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie (...) – „przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy”. Aby możliwe było zatem stwierdzenie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, niezbędne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

1. działania przedsiębiorcy winny mieć bezprawny charakter, tzn. być sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych a także sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami, a jednocześnie
2. działania te muszą naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Odnosząc się do pierwszej z przesłanek art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie (...), tj. bezprawności działań przedsiębiorcy, stwierdzić należy, iż bezprawność rozumie się jako sprzeczność zachowania danego podmiotu z przepisami prawa oraz zasadami współżycia społecznego. Chodzi tu mianowicie o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, jako całością. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, tzn. niezależnym od wystąpienia szkody, czy zaistnienia zamiaru po stronie podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych. Podkreślenia wymaga okoliczność, że przepisy w/w ustawy o ochronie (...) nie definiują pojęcia bezprawności działań przedsiębiorcy, na co zwrócił uwagę SOKiK w wyroku z dnia 23.06.2006r. (sygn. akt XVIII Ama 32/05), stwierdzając, iż art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie (...) z 15 grudnia 2000r. – którego odpowiednikiem w ustawie o ochronie (...) z dnia 16 lutego 2007r. jest art. 24 ust. 2 – nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem. Niemniej jednak, ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne – mianowicie, działanie polegające na

stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK, co SOKiK potwierdził w ~~innym~~ wyroku z dnia 25.03.2004r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), stwierdzając, że można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Do stwierdzenia praktyki, określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie (...) konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca stosuje we wzorcu umownym postanowienia, które zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Pokreślenia wymaga, że wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ — 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy postanowienia wzorca były, czy też nie były zastosowane przy konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie — Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa UOKiK, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych, tj. stosowanych także przez innych przedsiębiorców. Prezes UOKiK może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też nie. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2.12.2005r. (sygn. akt VI ACa 760/05) wskazał, że zgodnie z art. 23 a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.) praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez ten podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Sąd wskazał też, że naruszenie interesów konsumentów może nastąpić w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne wpisane do rejestru, przy czym wpis do rejestru związany jest z działaniami innych kontrahentów konsumentów. Analogicznie orzekł Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 29.09.2005r. (sygn. akt VI ACa 381/05), gdzie powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19.12.2003r. (sygn. akt III CZP 95/03), stwierdził, że wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Zgodnie ze stanowiskiem SOKiK wyrażonym w wyroku z dnia 25. 05. 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), dla uznania, iż określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest

konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame. Takie stanowisko zajął także Sąd Najwyższy, który w uchwale z dnia 13.07.2006r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a uokik [obecnie art. 24 – przyp. własny UOKIK] obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a uokik znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia wzorców umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest wykazanie, że zakwestionowane przez Prezesa UOKIK zapisy wzorca umowy stosowane przez Instytut przy świadczeniu usług edukacyjnych, są tożsame z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnymi wyrokami SOKIK wymienionymi w niniejszej decyzji i wpisanych do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Dodatkowo podkreślenia wymaga okoliczność, że wszystkie postanowienia wpisane do Rejestru, które zostały wskazane w sentencji niniejszej decyzji dotyczą świadczenia usług edukacyjnych, co oznacza, iż zachodzi tożsamość stosunków prawnych.

W ocenie Prezesa UOKIK postanowienia wskazane w pkt I.1. sentencji decyzji o treści: „*Strony ustalają, iż zmiana opłat w okresie obowiązywania umów nastąpi w sytuacji istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza tj. gdy wskaźnik inflacji w danym roku przekroczy wartość 20%. W takim przypadku zmiana opłat nastąpi o wartość przekroczenia wskazanego progu.*” jest tożsame z postanowieniami umownymi wpisanymi do Rejestru pod pozycjami: 790, 643 oraz 1190.

Wszystkie te bowiem postanowienia - zarówno stosowane przez Instytut, jak i powołane wyżej, wpisane do Rejestru - dotyczą zmiany (wzrostu) cen usług świadczonych przez przedsiębiorcę. Zgodnie z powszechnie przyjętym stanowiskiem doktryny (vide: E. Łętowska „Ustawa o ochronie niektórych praw konsumentów. Komentarz”, CH BECK 2000, s. 108) i judykatury, w każdym przypadku zmiany ceny konsumentowi powinno przysługiwać na podstawie tej okoliczności uprawnienie do odstąpienia od umowy bez konieczności ponoszenia z tego tytułu jakichkolwiek dodatkowych obciążeń. Poglądy te znalazły potwierdzenie także w orzecznictwie SOKIK, który za niedozwolone uznał następujące postanowienia: „*Zmiana opłaty za doprowadzenie sygnału nie oznacza zmiany warunków umowy*” (vide: wyrok SOKIK z dnia 19.01.2005r. sygn. akt XVII Amc 2/04) oraz „*Zmiana opłaty nie powoduje konieczności zmiany umowy*” (vide: wyrok SOKIK z dnia 19.01.2005r.

sygn. akt XVII Amc 2/04). Niezależnie od powyższego analizowane postanowienie przyznaje Instytutowi prawo do swobodnego podwyższania opłat czesnego, powołując się na niedookreślone i niejednoznaczne pojęcie „*istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza tj. gdy wskaźnik inflacji w danym roku przekroczy wartość 20%*”. Przedsiębiorca tworząc tego typu zastrzeżenie umowne nie zdefiniował pojęcia „*wskaźnik inflacji*”. Termin ten może być wyrażeniem potocznym, odpowiadającym „*średniorocznemu wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem*” obwieszczanym w *Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”*. Jednak mając na uwadze, że potoczne znaczenie może być różnie interpretowane, to przy wzorcu umowy zapis taki może być dowolnie stosowany przez przedsiębiorcę. Postanowienie umowne nie wskazuje na rodzaj, czy sposoby obliczania waloryzacji. Według własnego uznania kontrahent konsumenta może decydować o częstotliwości i wysokości czesnego w trakcie trwania umowy. W wyroku z dnia 13.04.2006r. sygn. akt XVII Amc 38/05 SOKiK badając klauzulę o treści: „*Raty miesięczne mogą wzrastać w czasie trwania roku szkolnego, jednak nie więcej niż o ogólny wskaźnik inflacji*” stwierdził, że tego typu postanowienie umożliwia przedsiębiorcy jednostronną zmianę umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w umowie, gdyż „*ogólny wskaźnik inflacji*” nie może zostać uznany za przyczynę uprawniającą do zmiany warunku umowy jakim jest cena w każdym kolejnym miesiącu trwania kursu. Ponadto sąd w uzasadnieniu wskazał, że specyfika prowadzonej przez podmiot działalności, czyli odpłatnych usług edukacyjnych, powoduje, że „*konsument rozpoczynając naukę realizowaną przez kilka semestrów, wiąże się z konkretnym podmiotem organizującym naukę na cały jej czas, musi mieć możliwość oceny oferty tego podmiotu i oszacować, czy jest skłonny ponieść związane z tym koszty*”. W kolejnym orzeczeniu SOKiK z dnia 5.10.2005r. sygn. akt XVII AmC 20/05 stwierdził, że przedsiębiorca ma pełne prawo do podwyższania wysokości czesnego w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia, jednakże konsumentowi w takim przypadku powinno być zagwarantowane prawo do odstąpienia od umowy, gdy nie jest on w stanie ponieść kosztów podwyżki. W obu powyżej przywołanych wyrokach SOKiK zakwestionowano tego typu postanowienia wzorca umowy jako niedozwolone klauzule umowne określone w art. 385³ pkt 20 k.c. A zatem analizowane postanowienie – mimo pewnych różnic semantycznych – jest tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru zarówno pod względem treści, jak i stanu faktycznego oraz naruszają interesy konsumentów.

Również zdaniem Prezesa UOKiK postanowienia wskazane w pkt I.2 oraz I.7. sentencji decyzji o treści: „*W przypadku zwłoki w zapłacie którejkolwiek z rat Instytut ma prawo do wezwania Uczestnika do zapłaty całej pozostałej należności tytułem czesnego w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty.*” oraz „*W przypadku zwłoki w zapłacie którejkolwiek z rat, o których mowa w ust. 4 i 5, Instytut ma prawo do odstąpienia od systemu ratałnego i do wezwania Uczestnika do zapłaty całej pozostałej należności za wpis w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty przez Uczestnika.*” są tożsame z postanowieniem umownym wpisanym do Rejestru pod pozycją 905.

Analizowane postanowienia należy interpretować z uwzględnieniem treści umowy, celu i okoliczności jej zawarcia, a więc łącznie z pozostałymi postanowieniami wzorców umów. Stosownie do treści § 3 tych wzorców warunkiem formalnym umożliwiającym uczestniczenie w szkoleniach organizowanych przez Instytut jest zapłata przez konsumentów opłat tytułem wpisu i czesnego, które mogą być rozłożone na raty. Sankcją za niewypełnienie formalnych warunków szkoleń, wynikającą z § 5 „*Umowy o przeprowadzenie szkolenia*” oraz § 4 „*Umowy o przeprowadzenia szkolenia zawarta w Krakowie w dniu... 2011r.*” jest wykluczenia ze szkolenia, którego konsekwencją jest dokonanie rozliczeń na zasadach określonych odpowiednio w § 3 ust. 8 i 9 oraz § 3 ust. 6 i 7 przedmiotowych wzorców.

Stosownie do postanowień „*Umowy o przeprowadzenie szkolenia*” opłata za wpis wynosi 4.464 zł, a czesne 2.336 zł, które mogą być wpłacane ratalnie. Jednakże w przypadku zwłoki w zapłacie którejkolwiek raty wpisowego lub czesnego Instytut – bez konieczności uprzedniego wezwania konsumenta do spełnienia świadczenia i wyznaczenia dodatkowego terminu do jego spełnienia – może wykluczyć konsumenta ze szkolenia i zatrzymać wpłaconą opłatę za wpis albo żądać zapłaty całej kwoty z tytułu wpisowego (jeżeli opłata była wpłacana w ratach) oraz czesnego w wysokości proporcjonalnej do okresu szkolenia, w którym konsument uczestniczył. Niezależnie od powyższego uprawnienia wynikającego z postanowień wzorca umowy Instytut posiada możliwość naliczania odsetek za zwłokę.

W przypadku wzorca „*Umowy o przeprowadzenia szkolenia zawarta w Krakowie w dniu... 2011r.*” opłata za wpis wynosi 14.107 zł, a czesne 11.600 zł, które również mogą być wpłacane ratalnie. Analogicznie w przypadku zwłoki w zapłacie którejkolwiek raty wpisowego lub czesnego Instytut – bez konieczności uprzedniego wezwania konsumenta do spełnienia świadczenia i wyznaczenia dodatkowego terminu do jego spełnienia – może również wykluczyć konsumenta ze szkolenia i żądać zapłaty całej kwoty z tytułu wpisowego, niezależnie od możliwości naliczania odsetek za zwłokę.

A zatem w świetle powołanych postanowień wzorców umowy zwłoka w zapłacie którejkolwiek raty wpisowego lub czesnego uprawnia Instytut – bez konieczności uprzedniego wezwania konsumenta do spełnienia świadczenia i wyznaczenia dodatkowego terminu do jego spełnienia – do wykluczenia konsumenta ze szkolenia i zatrzymania wpłaconą opłatę za wpis albo żądania zapłaty całej kwoty z tytułu wpisowego (jeżeli opłata była wpłacana w ratach) lub czesnego.

Tego rodzaju klauzule - tj. dopuszczające możliwość zaprzestania świadczenia usług albo rozwiązania umowy przez profesjonalistę wskutek zwłoki konsumenta w spełnieniu świadczenia pieniężnego bez uprzedniego wezwania do zapłaty, bądź uprawniające go do rozwiązania umowy i zatrzymania całej wpłaconej ceny albo żądania zapłaty całej, nie zapłaconej jeszcze ceny – zostały przez SOKiK zakazane w odniesieniu do przedsiębiorców z różnych branż ze względu na naruszenie dobrych obyczajów. Sąd uznał m.in. za niedozwolone następujące postanowienia umowne: „*W przypadku zwłoki w opłacie abonenckiej Usługodawca zastrzega sobie prawo zawieszenia świadczenia usług wymienionych w § 1 bez dodatkowego powiadomienia Abonenta i uaktywnić usługę po uregulowaniu przez Abonenta zaległej należności wraz z naliczonymi umownymi odsetkami oraz opłatą za ponowną aktywację w kwocie 60 zł brutto.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 19.04.2005r., sygn. akt XVII Amc 23/05), „*Z powodu nieuiszczenia opłaty w terminie student może zostać skreślony z listy studentów. Skreślenie nie rodzi prawa do roszczenia o zwrot którejkolwiek z wcześniej dokonanych wpłat.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 7.08.2006r., sygn. akt XVII Amc 45/05), „*Towarzystwo może również odstąpić od niniejszej umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy Partycypant opóźni się powyżej 14 dni z wpłatą: a) którejkolwiek z rat określonych w par. 2 pkt. 3; b) dopłaty wynikającej z par. 2 pkt. 4; c) odsetek określonych w par. 2 pkt. 7.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 31.10.2007r., sygn. akt XVII Amc 90/07) oraz „*Niedokonanie w ustalonym terminie wpłaty należności za imprezę będzie skutkowało skreśleniem Uczestnika z listy stałej lub rezygnacji na warunkach rezygnacji z przyczyn należących po stronie Protea Travel Services.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 26.11.2009r., sygn. akt XVII Amc 343/09). W odniesieniu do usług edukacyjnych SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie o treści: „*Jeżeli opóźnienie z wpłatami rat przekroczy 30 dni Szkoła może rozwiązać umowę bez wypowiedzenia ze skutkiem natychmiastowym i żądać brakującej wpłaty za całość kursu*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 9.08.2006r., sygn. akt XVII Amc 65/05). Abuzywność tego postanowienia polega nie tylko na możliwości rozwiązania umowy w przypadku zwłoki konsumenta w zapłacie raty wpisowego lub czesnego bez uprzedniego wezwania do zapłaty zaległej należności, ale także dodatkowo na żądaniu zapłaty pozostałej - nie zapłaconej jeszcze – części ceny, albowiem świadczenie

to, wobec braku wzajemnego świadczenia ze strony przedsiębiorcy, należy uznać za nieekwiwalentne. W tym stanie rzeczy należy uznać, że analizowane postanowienie narusza interesy konsumentów, umożliwiając Instytutowi działanie w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a ponadto są tożsame – mimo pewnych różnic semantycznych - z postanowieniem wpisanym do Rejestru zarówno pod względem treści, jak i stanu faktycznego.

W ocenie Prezesa UOKiK postanowienia wskazane w pkt I.3 oraz I.6. sentencji decyzji o treści: „*W przypadku gdy Uczestnik przerwie szkolenie, zostanie z niego wykluczony lub nie otrzyma zaświadczenia ukończenia szkolenia z uwagi na niespełnienie warunków do jego uzyskania nie przysługuje mu prawo do otrzymania zwrotu kwoty wniesionej tytułem opłaty za wpis.*” oraz „*W przypadku, gdy Uczestnik przerwie szkolenie, zostanie z niego wykluczony zgodnie z postanowieniami §4 nin. Umowy, opuści zajęcia lub nie otrzyma zaświadczenia ukończenia szkolenia w uwagi na niespełnienie warunków, o których mowa w §2 ust. 4, nie przysługuje mu prawo do otrzymania zwrotu opłaty za Wpis.*” są tożsame z postanowieniami wpisanymi do Rejestru pod pozycjami: 789, 794, 1297 oraz 1400. Zacytowane powyżej postanowienia umowne naruszają prawa konsumenta poprzez pozbawienie go roszczenia o zwrot dokonanego świadczenia w przypadku odstąpienia od umowy, rezygnacji z jej zawarcia lub wykonania. Jednocześnie wspomniane powyżej klauzule nie zapewniają analogicznych roszczeń w przypadku rezygnacji lub odstąpienia od umowy przez Instytut. Takie działanie zostało uznane przez SOKiK za naruszające dobre obyczaje, a postanowienia pozbawiające konsumentów możliwości zwrotu wpłaconego wpisowego – za klauzule abuzywne. Tytułem przykładu można wskazać postanowienia uznane za niedozwolone: „*Uczestnik kursu skreślony z listy uczestników z wyżej wymienionych powodów nie może dochodzić odszkodowania, ani zwrotu wpłaconych pieniędzy*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 24.05.2006r., sygn. akt XVII Amc 52/05), „*W przypadku rezygnacji przed końcem I semestru słuchaczowi nie przysługuje zwrot nadpłaconej kwoty*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 27.03.2006r., sygn. akt XVII Amc 72/05), „*Rodzice zobowiązani są do wpłacenia jednorazowo do Kasy Towarzystwa Oświatowego w dniu podpisania niniejszej umowy wpisowego w wysokości (1.200) zł. Wpisowe nie podlega zwrotowi.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 8.12.2005r. sygn. akt XVII Amc 66/05) oraz „*Opłaty w postaci wpisowego oraz czesne nie podlegają zwrotowi*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 3.04.2006r. sygn. akt XVII Amc 19/05). W tym ostatnim wyroku z dnia 3.04.2006r. SOKiK uznał za sprzeczną z art. 385³ pkt 12 i 13 k.c. klauzulę wskazującą na bezwarunkowe prawo usługodawcy do zatrzymania wpisowego i uiszczanego czesnego w każdym wypadku, w szczególności w przypadku rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy. Tego rodzaju postanowienia umowne nie różnicują sytuacji konsumenta z uwagi na jakiegokolwiek okoliczności. Przykładowo, jeżeli konsument zdecyduje się na odstąpienie od umowy przed rozpoczęciem świadczenia usługi przez drugą stronę, zobowiązany jest do uiszczenia z góry określonej kwoty, która nie będzie w żaden sposób proporcjonalna w stosunku do świadczenia drugiej strony umowy. Konstruując tego rodzaju postanowienia umowne należy mieć na uwadze przepis art. 494 k.c. który stanowi, że strona, która odstępuje od umowy wzajemnej, obowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od niej na mocy umowy. Abuzywny charakter tego rodzaju klauzuli wynika również z faktu, że jej treść odnosi się jedynie do sytuacji rezygnacji z umowy przez konsumenta przy braku analogicznych postanowień obowiązujących przedsiębiorcę, co może naruszać przepisy art. 385³ pkt 16 k.c. Opisana powyżej praktyka stosowana przez Instytut kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). W uzasadnieniu wyroku z dnia 3.04.2006r. (sygn. akt XVII Amc

19/05) SOKiK podkreślił, że nie ma znaczenia faktyczna praktyka przedsiębiorcy, czy rzeczywiste nieegzekwowanie posiadanego prawa, ze względu, że kontrola wzorca w przedmiotowym postępowaniu ma charakter abstrakcyjny i dotyczy jedynie wskazanych klauzul umownych. Mając na uwadze powyższe, uznać należy, że analizowane klauzule umowne są tożsame z postanowieniami umownymi Rejestru oraz naruszają interesy konsumentów. Dodatkowo podkreślenia wymaga okoliczność, że postanowienie abuzywne wpisane do Rejestru oraz będące przedmiotem badania w przedmiotowym postępowaniu, dotyczą odpłatnych umów świadczenia usług edukacyjnych, co oznacza, iż zachodzi tożsamość stosunków prawnych. A zatem analizowane postanowienia – mimo pewnych różnic semantycznych – są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru zarówno pod względem treści, stanu faktycznego oraz naruszają interesy konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK postanowienia wskazane w pkt I.4 oraz I.8. sentencji decyzji o treści: *„Wykluczenie Uczestnika przez Instytut ze szkolenia może nastąpić, gdy: a) Uczestnik swym zachowaniem utrudnia bądź uniemożliwia pracę w grupie i prawidłowe prowadzenie szkolenia, b) Uczestnik nie wypełnił formalnych wymagań szkolenia określonych w niniejszej umowie.”* oraz *„Wykluczenie Uczestnika przez Instytut ze Szkolenia może nastąpić: a) gdy działania lub zachowania Uczestnika naruszają zasady Kodeksu Etyki Zawodowej Europejskiego Stowarzyszenia Terapii Gestalt (EAGT), b) Uczestnik swym zachowaniem utrudnia bądź uniemożliwia pracę w grupie i prawidłowe prowadzenie Szkolenia, c) Uczestnik nie realizuje zadań szkoleniowych oraz zaleceń prowadzących szkolenia, d) Zespół trenerów i superwizorów prowadzących Szkolenie stwierdzi brak predyspozycji Uczestnika do należytego i odpowiedniego prowadzenia przez niego procesu psychoterapeutycznego (...), e) Uczestnik nie wypełnił formalnych wymagań Szkolenia określonych w niniejszej umowie.”* są tożsame z treścią postanowień wpisanych do Rejestru pod pozycją 774 oraz 961, które zostały wymienione powyżej w treści decyzji. Wskazane postanowienia wpisane do Rejestru dotyczą sytuacji, w której konsument nie wykonuje w należyty sposób swojego zobowiązania, a jego działanie utrudnia wykonanie świadczenia przedsiębiorcy, co skutkuje usunięciem uczestnika kursu z danych zajęć albo nawet rozwiązaniem umowy – bez konieczności uprzedniego wezwania konsumenta do należytego spełnienia zobowiązania, przy czym przedsiębiorca zachowuje w całości otrzymane wynagrodzenie. Tego rodzaju klauzule - tj. dopuszczające możliwość rozwiązania umowy przez profesjonalistę wskutek nienależytego wykonania przez konsumenta swojego świadczenia bez uprzedniego wezwania do podjęcia działań zgodnych z zawartą umową – zostały przez SOKiK zakazane w odniesieniu do przedsiębiorców świadczących usługi edukacyjne ze względu na naruszenie dobrych obyczajów. Sąd uznał za niedozwolone następujące postanowienia umowne: *„Studium ma prawo odstąpić od umowy bez możliwości zwrotu opłat określonych w pkt 1 ze strony Słuchacza z powodu (...) naruszenia dóbr Studium i warunków współżycia społecznego oraz zasad obowiązujących w placówkach oświatowych.”* (vide: wyrok SOKiK z dnia 27.04.2006r., sygn. akt XVII Amc 62/05) oraz *„Zleceniobiorca ma prawo usunięcia uczestnika szkolenia z pojedynczych zajęć lub dyscyplinarnego usunięcia z kursu, bez prawa zwrotu poniesionych opłat, w następujących przypadkach: - stawienia się na zajęcia dydaktyczne w stanie wskazującym na spożycie alkoholu lub innych środków odurzających, - podejmowania przez uczestnika szkolenia działań powszechnie nieakceptowanych społecznie, utrudniających pracę lektorów lub dezorganizujących działalność grupy dydaktycznej.”* (vide: wyrok SOKiK z dnia 12.04.2006r., sygn. akt XVII Amc 15/05).

Natomiast w świetle analizowanych postanowień umownych konsument – Uczestnik szkolenia – który swoim zachowaniem utrudnia bądź uniemożliwia pracę w grupie i

prawidłowe prowadzenie szkolenia, lub który nie wypełnił formalnych wymagań szkolenia określonych w umowie, podlega wykluczeniu. Skutkiem wykluczenia jest dokonanie rozliczeń na zasadach określonych odpowiednio w § 3 ust. 8 i 9 oraz § 3 ust. 6 przedmiotowych wzorców. Stosownie do postanowień „Umowy o przeprowadzenie szkolenia” opłata za wpis wynosi 4.464 zł, a czesne 2.336 zł, które mogą być wpłacane ratalnie. Jednakże w przypadku wykluczenia konsumenta ze szkolenia Instytut jest uprawniony do zatrzymania opłaty za wpis albo żądania zapłaty całej kwoty z tytułu wpisowego (jeżeli opłata była wpłacana w ratach) oraz czesnego w wysokości proporcjonalnej do okresu szkolenia, w którym konsument uczestniczył. Natomiast przypadku wzorca „Umowy o przeprowadzenia szkolenia zawarta w Krakowie w dniu... 2011r.” opłata za wpis wynosi 14.107 zł, a czesne 11.600 zł, które również mogą być wpłacane ratalnie. Analogicznie w przypadku wykluczenia konsumenta z tego szkolenia Instytut może zatrzymać wpłaconą opłatę za wpis i czesne albo żądać zapłaty całej kwoty z tytułu wpisowego (jeżeli opłata była wpłacana w ratach).

Z uwagi na powyższe zapisy § 3 ust. 8 i 9 oraz § 3 ust. 6 wzorców umowy, uprawniające Instytut do zatrzymania opłaty za wpis albo żądania jej zapłaty w pełniej wysokości, należy uznać, że analizowane postanowienia umowne naruszają interesy konsumentów, umożliwiając Instytutowi działanie w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a ponadto są tożsame z postanowieniami wpisanymi do Rejestru zarówno pod względem treści, jak i stanu faktycznego.

W ocenie Prezesa UOKiK postanowienia wskazane w pkt I.5. sentencji decyzji o treści: „*Każda ze Stron zobowiązuje się do niezwłocznego pisemnego zawiadomienia drugiej Strony o wszelkich zmianach adresu do doręczeń pod rygorem uznania doręczenia na ostatni wskazany adres do doręczeń za skuteczne.*” jest tożsame z treścią postanowień wpisanych do Rejestru pod pozycją 1207, 1482, 1601 oraz 1681, które zostały wymienione powyżej w treści decyzji. Postanowienia te o treści: „*W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 16.04.2007r., sygn. akt XVII Amc 43/06) oraz „*Oświadczenia i zawiadomienia Activ Investment przesłane Kupującemu na podany adres do korespondencji uważa się za skutecznie doręczone. Kupujący zobowiązany jest w trakcie trwania niniejszej Umowy do natychmiastowego zawiadomienia Activ Investment o każdej zmianie adresu swego miejsca zamieszkania, pod rygorem uznania za skutecznie doręczone oświadczeń i zawiadomień Activ Investment przesłanych Kupującemu na adres wskazany w niniejszej umowie.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 20.05.2008r., sygn. akt XVII Amc 107/07) zostały uznane przez SOKiK za niedozwolone w rozumieniu art. 385³ pkt 9 k.c. Analogicznie SOKiK uznał niedozwolone postanowienie o treści: „*W przypadku zwrotu pisma wysłanego na adres podany na wstępie niniejszej umowy bądź na adres korespondencyjny podany przez Nabywcę na piśmie z adnotacją: "nie podjęte w terminie", "adresat nieznan", "adresat zmienił adres" lub inną równoznacznością, uznawać się będzie, że adresat został powiadomiony prawidłowo i prawnie skutecznie.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 17.10.2006r., sygn. akt XVII Amc 122/05), „*Strony postanawiają, że wszelka korespondencja pomiędzy stronami odbywać się będzie za pomocą listów poleconych kierowanych na w/w adresy. Strony zobowiązane są do zgłaszania drugiej stronie każdą zmianę adresu. Strony postanawiają, że w przypadku niewykonania tego zobowiązania korespondencja skierowana na adres wskazany w niniejszej umowie lub ostatni wskazany adres, która nie zostanie odebrana w terminie, uważana będzie za doręczoną z upływem ostatniego dnia, w którym możliwe było jej podjęcie z urzędu pocztowego.*” (vide: wyrok

SOKiK z dnia 12.11.2008r., sygn. akt XVII Amc 113/07) oraz „*Wszelka korespondencja wysłana przez Bank do Kredytobiorcy pocztą lub kurierem na ostatni podany przez niego adres do korespondencji (adres zameldowania, w przypadku, gdy Kredytobiorca nie podał adresu do korespondencji), będzie uważana za doręczoną.*” (vide: wyrok SOKiK z dnia 30.06.2009r., sygn. akt XVII Amc 513/09). Art. 385³ pkt 9 k.c. uznaje za niedozwolone postanowienie, które przyznaje kontrahentowi konsumenta uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy. W postanowieniu tym Instytut zastrzegł, że wysyłanie pism, w tym oświadczeń woli wysłane na znany adres konsumenta będzie równoznaczne z ich doręczeniem konsumentowi. Oznacza to, iż tylko Instytut – jako twórca wzorca umowy – de facto decyduje o skuteczności doręczeń i wynikających z nich skutków prawnych. Takie działanie narusza standardy prawne wynikające z przepisów kodeksu cywilnego oraz obowiązujących w obrocie dobrych obyczajów. Stosownie bowiem do treści art. 61 § 1 k.c. oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. W razie wątpliwości, czy oświadczenie zostało złożone prawidłowo, a jego treść wywołuje przewidziane skutki prawne, podmiotem właściwym do rozstrzygnięcia tych kwestii jest sąd powszechny, a nie twórca wzorca, który – korzystając z przewagi kontraktowej - narzuca swoim kontrahentom treść wzorca. Za niedopuszczalne w obrocie, zwłaszcza konsumenckim i sprzeczne z dobrymi obyczajami należy uznać zapisy wprowadzające doręczenie zastępcze lub domniemanie doręczenia, które należą do prawa procesowego i nakładają na osoby trzecie określone obowiązki związane z dostarczeniem stronom postępowania pism procesowych. Są one nałożone w drodze ustawowej i nie mogą być rozszerzane na obrót gospodarczy poprzez postanowienia wzorca umowy, tym bardziej, że osoby te nie są stroną umowy i nie ciąży na nich jakiegokolwiek obowiązki umowne. Mogą one odmówić przyjęcia pism kierowanych do konsumenta, lub przyjąć je i nie doręczyć adresatowi, ponieważ obowiązek doręczenia obejmuje wyłącznie pisma procesowe w postępowaniu sądowym i administracyjnym (urzędowe), a nie prywatną korespondencję. W tym stanie rzeczy należy uznać, że analizowane postanowienie narusza interesy konsumentów, umożliwiając Instytutowi działanie w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a ponadto jest tożsame z postanowieniami wpisanymi do Rejestru zarówno pod względem treści, jak i stanu faktycznego.

Odnosząc się do drugiej przesłanki, tj. naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, stwierdzić należy, iż ustawa o ochronie (...) nie definiuje pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając jedynie w treści art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle - powołanego na początku uzasadnienia prawnego niniejszej decyzji - art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie (...) należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego klienta przedsiębiorcy – czyli konsumenta. Stanowisko to potwierdzone zostało również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12.09.2003r. (sygn.: I CKN 504/01) stwierdził, iż nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów. Oceniane w niniejszej decyzji działania Spółki odnoszą się do wszystkich jego aktualnych i przyszłych (potencjalnych) klientów, a zatem dotyczą zbiorowych interesów konsumentów.

Uwzględniając powyższy wywód, Prezes UOKIK uznał, że zostały spełnione wszystkie przesłanki konieczne do zakwalifikowania działań Spółki jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie (...). Mając na uwadze powyższe ustalenia, zgodnie z którymi Instytut naruszył zbiorowe interesy konsumentów, orzeczono jak w pkt I sentencji.

Zgodnie z art.106 ust.1 pkt 4 ustawy o ochronie (...), Prezes UOKIK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24. Z treści powyższego przepisu wynika, iż w/w kara ma charakter fakultatywny, a zatem do Prezesa UOKIK należy - w ramach uznania administracyjnego - decyzja w sprawie zasadności nałożenia kary pieniężnej w danej sprawie. Wprawdzie ustawa o ochronie (...) nie zawiera katalogu przesłanek, od których uzależniona jest decyzja o nałożeniu kary, jednakże w jej art. 111 zostało wskazane, że ustalając wysokość kary Prezes UOKIK winien wziąć pod uwagę w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Ustalając wysokość kary pieniężnej w decyzjach stwierdzających naruszenie zakazów określonych w ustawie o ochronie (...), należy zatem uwzględnić wagę tego naruszenia, rozmiar skutków stosowanej praktyki ograniczającej konkurencję, bądź praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jak również zaistniałe okoliczności obciążające i łagodzące.

W niniejszej sprawie zostało udowodnione, iż doszło do naruszenia przez Instytut określonego w art. 24 ustawy o ochronie (...) zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w sposób określony w pkt I sentencji decyzji. Przy czym charakter i uciążliwość tego naruszenia uzasadniają nałożenie na Instytut kary pieniężnej. Podkreślenia wymaga, że naruszenia przez przedsiębiorców przepisów ustawy może nastąpić zarówno umyślnie (tj., gdy przedsiębiorca miał taki zamiar), jak też i nieumyślnie (tj., gdy przedsiębiorca nie miał na celu podejmowania działań sprzecznych z przepisami tej ustawy). Natomiast kara pieniężna - zgodnie z cytowanym wyżej przepisem art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie (...) - może zostać nałożona także w przypadku, gdy przedsiębiorca „choćby nieumyślnie” dopuścił się określonego jej przepisami zakazanego działania. Oznacza to, że kara pieniężna może być nałożona także w przypadku, gdy po stronie przedsiębiorcy nie będzie występował element winy, rozumiany jako świadomość bezprawności jego zachowania. Nakładając karę pieniężną, Prezes UOKIK wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy określone w tym przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Z tego względu, Prezes UOKIK wziął pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, które wskazywać mogą na nieumyślny charakter naruszenia przez Instytut zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Opisane w niniejszej decyzji działania - podejmowane przez Instytut w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej - powinny być mu się kojarzyć z nieuchronnością naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Należy jednak przyznać, że w zgromadzonym materiale dowodowym nie ma jednoznacznych dowodów wyrażnej intencji Instytutu naruszenia tych interesów. Zebrane w trakcie niniejszego postępowania informacje mogą zatem wskazywać na wspomniane wyżej nieumyślne działanie Instytutu. Pomimo tego – jak już wcześniej sygnalizowano - samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki daje podstawę

do nałożenia na Instytut kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie (...).

Kara nakładana przez Prezesa UOKIK na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianego zachowania. Instytut, jako profesjonalista powinien wiedzieć, że określając warunki umowne nie może stosować klauzul uznanych za abuzywne, ani w żaden inny sposób godzić w interesy konsumentów. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. W opinii Prezesa UOKIK należy podkreślić aspekt edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka oraz wyrazić nadzieję, że odniesie on spodziewany skutek na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

Wg złożonego przez Instytut oświadczenia, jego przychód stanowiący podstawę naliczenia podatku dochodowego od osób prawnych w 2011r. wyniósł 1.345.186 zł. Stosownie do treści przepisu art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie (...), maksymalna kara nakładana na przedsiębiorcę może stanowić 10 % jego przychodów, co w niniejszej sprawie daje kwotę 134.519 zł.

Ustalenie wysokości kary w analizowanej sprawie ma charakter wieloetapowy, co spowodowane jest zaistnieniem licznych okoliczności mających wpływ na tę wysokość. Ustalając wymiar kary pieniężnej w pierwszej kolejności Prezes UOKIK dokonał oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych wyliczeń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wymiar kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej. W powyższym kontekście wzięto pod uwagę, iż naruszenie przez Spółkę zbiorowych interesów konsumentów polega na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych, wpisanych do publicznie i powszechnie dostępnego rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Prezes UOKIK zważył również, że w wyniku analizowanego zachowania Spółki pozycja kontraktowa konsumentów została osłabiona, jednakże wpływ, jaki na uprawnienia konsumentów miały poszczególne klauzule abuzywne należało przeanalizować oddzielnie dla każdego zakwestionowanego postanowienia.

Postanowienie wymienione w punkcie I.5. sentencji niniejszej decyzji, reguluje zagadnienie, które może odnosić się jedynie do niektórych konsumentów, z uwagi na to, że dotyczy ono ~~oraz~~ zasad doręczeń. Instytut zawarł we wzorcu korzystne dla siebie postanowienie, które wprowadza domniemanie doręczenia. Postanowienie to może mieć ewentualne znaczenie dla niektórych konsumentów, utrudniając im dochodzenie roszczeń. W tym stanie rzeczy zapisy te należało określić jako niezbyt dotkliwe dla konsumentów.

Pozostałe postanowienia powołane w punktach I.1. – I.4. oraz I.6. – I.8. sentencji niniejszej decyzji regulują problemy związane z podwyższeniem opłat za świadczone usługi, które mogą dotyczyć wszystkich kontrahentów Instytutu oraz problemy, które mogą w rzeczywistości odnosić się jedynie do niektórych konsumentów, z uwagi na to, że dotyczą one zasad postępowania Instytutu na wypadek zwłoki konsumenta w zapłacie rat opłat z tytułu wpisowego lub czesnego. Na mocy tych postanowień, Instytut określił korzystne dla siebie zasady postępowania, umożliwiające mu podwyższenie wysokości opłat oraz prawo

wykluczenia ze szkolenia i żądania zapłaty brakującej części opłat w przypadku zwłoki konsumenta w zapłacie należności bez uprzedniego wezwania go do spełnienia zaległego świadczenia. W tym stanie rzeczy zapisy te należało określić jako dotkliwe dla konsumentów.

Rozważane w niniejszej decyzji zachowanie Instytutu wiązało się z działalnością dotyczącą niezbyt rozpowszechnionych usług, co powodowało, że stosunkowo niewielka ilość osób mogła być zagrożona wskutek jego oddziaływania. Jednocześnie stwierdzić należy, że ujawniały się one na rynku, na którym występuje mała ilość podmiotów oferujących swe usługi, co powodowało, że konsumenci mieli ograniczoną swobodę przy wyborze kontrahenta i oferty. A zatem, choć usługi edukacyjne nie należą do usług, z których konsumenci korzystają w sposób powszechny, to biorąc pod uwagę ograniczoną możliwość wyboru innej oferty, stopień zagrożenia rozważanymi praktykami należało ocenić jako względnie umiarkowany. Podczas dokonywania oceny wagi naruszenia uwzględniono także okres stosowania kwestionowanych postanowień, wynoszący ponad rok. Ostatecznie podsumowanie wagi stwierdzonych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów pozwoliło Prezesowi UOKIK na ustalenie, iż łącznie waga naruszeń stosowanych przez Instytut w przedmiotowej sprawie, kształtuje się na poziomie 0,30 % przychodów osiągniętych przez niego w 2011r. Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie występowały okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W przedmiotowej sprawie okoliczności łagodzące nie wystąpiły, natomiast okolicznością obciążającą jest ponadlokalny zasięg działalności. Całokształt tych okoliczności skutkuje łącznym podwyższeniem kwoty bazowej o 20%. Obliczona w ten sposób kara pieniężna z tytułu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie (...) w zakresie opisanym w pkt I. sentencji decyzji została określona w wysokości 4.843 zł (słownie: cztery tysiące osiemset czterdzieści trzy), co stanowi 0,36% przychodu Instytutu oraz 3,6% maksymalnego wymiaru kary.

Nakładając niniejszą decyzją karę pieniężną za naruszenie przepisów ustawy o ochronie (...), Prezes UOKIK wziął pod uwagę, że ma ona charakter prewencyjny (ma zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości i zniechęcać do naruszania prawa) oraz represyjny (nakładana jest za naruszenie ustawowych zakazów), zaś zagrożenie nią, czyli potencjalna możliwość nałożenia kary przez Prezesa UOKIK, nadaje jej charakter dyscyplinujący (vide: wyrok SN z dnia 7.04.2004r., sygn. akt: III SK 31/04). Biorąc pod uwagę powyższe kara pieniężna nałożona na Instytut jest adekwatna do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Decydując o nałożeniu kary pieniężnej i jej wysokości wzięto pod uwagę wszystkie wyżej opisane okoliczności. Orzeczona kara powinna również stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak, aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. Z drugiej strony należy też podkreślić wymiar edukacyjny i wychowawczy zastosowanej sankcji oraz wyrazić nadzieję, że odniesie ona spodziewany skutek na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary, należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku. Z tych też względów orzeczono jak w pkt II sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie (...) karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Warszawa: **NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.**

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie (...) Prezes UOKIK rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. Natomiast w myśl art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie (...) jeżeli w wyniku postępowania Prezes UOKIK stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Analogicznie - stosownie do treści przepisu art. 264 § 1 k.p.a. - jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia. Do kosztów postępowania – zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a. - zalicza się (...) również koszty doręczenia stronom pism urzędowych. Postępowanie w sprawie stosowania przez Instytut praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu - w pkt I sentencji decyzji - stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie (...). Kosztami postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa UOKIK ze stroną i w związku z tym postanowiono obciążyć Instytut kosztami postępowania w wysokości 26 zł (słownie: dwadzieścia sześć). Koszty niniejszego postępowania Instytut obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie: **NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000**.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie V niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie (...) oraz art. 479³² § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 264 § 2 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie (...), przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Krakowie (31-011 Kraków, Pl. Szczepański 5).

Z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Otrzymują:

1 x Adwokat Dawid Gąsawski Kancelaria Adwokacka; ul. Dąbrowskiego 21, 33-100 Tarnów
1 x a/a